Monunui?o en la horizonto de Kubo

Havano, a?g 20 (RHK) Ekzistas vortoj, kiuj difinas estontecojn. Kiam oni skribu pri la kuba ekonomio en tiu ?i jarcento, terminoj kiel dualeco kaj unuigo mona ne mankos en la ekonomiaj priskriboj a? popola anekdotoj, ?ar ?io kio multe signas la vivon de popolo anka? eniras la nacian historion.

La unuigo mona kaj ?an?a-koincidas la spertuloj- estas necesa kondi?o, kvankam ne sufi?a, por reordigi kaj aktualigi la landan ekonomion, nun meze de krizo pligravigita de la pandemiaj sekvoj en la produktiva sistemo tutgloba kaj la pliforti?o de la sie?o de Usono kontra? Kubo.

Kun la celo informi?i pri kiom multe dama?as la mona kaj ?an?a dualeco, ?iaj historiaj anta?a?oj kaj kiu estos la medio ideala por evolui?o, jen interparolo kun spertuloj de la Centra Banko de Kubo.

Originoj de la mona kaj ?an?a dualeco

Estis la 90-aj jaroj de la pasinta jarcento. La malapero de Sovetunio kaj la disi?o de la socialisma kampo forte batis Kubon. Inter 1989 kaj 1993, la Malneta Interna Produkto (PIB) falis preska? ?is 35%; la konsumo de brula?oj redukti?is ?is iom malpli ol duono, kaj la ekstera komerco redukti?is je pli ol 80%, ?ar la insulo ?us perdis la rilatojn, kiuj dum pli ol 30 ekzistis kun la socialismaj landoj.

La temon pritraktas Mercedes Yolanda García Armenteros, direktorino pri ekonomiaj studoj de la Centra Banko de Kubo. ?i, per trankvila kaj sperta vo?o, komentas ke en tiu epoko, la fiska deficito alti?is ?is 33% de la PIB, ?ar oni plu subtenis la elspezojn rilatajn al la lo?antaro: salajroj, subvencioj de normigitaj produktoj kaj sociaj programoj, interalie.

Paralele, la ekonomia, komerca kaj financa blokado altrudata de Usono al Kubo estas fortigita, kaj tio, aldone al ?io anta?e esprimita, estigis produkto-senprovizi?o en la pomalgrandaj merkatoj kaj provokis fortajn malekvilibrojn monajn, klarigas García Armenteros.

Tiu ?i situacio estigis procezon de “inflacio subpremita”, en kiu la mono en la manoj de la civitanaro superis la kapablon oferti produktojn kaj servojn, kies prezoj ne alti?is, kio pligravigis la senprovizi?on de la merkatoj, jam batitaj pro la tutfalo de la importa?oj je 75%.

Tamen, e? kadre de tiuj cirkonstancoj, la ?tato konsideris respekton al salajroj kaj subvencioj kun la celo protekti la lo?antaron.

La kuba peso perdis sian akirpovon tre rapide, samkiel kiel ties funkciojn kiel ?an?ilo, valorrezervo kaj konto-registra unuo, klarigis la specialisto, kiu aldonis ke la nova kunteksto faciligis la kondi?ojn por fakta dolari?o, esprimitaj en la neformala merkato.

La dolaroj venis el naski?anta turismo, monsendoj kaj el la vizitantoj, kiuj alvenis la insulon. Tiam, la dolaro alprenis la monfunkciojn de la kuba peso kaj la kurzo-?an?o atingis proksimume 150 pesojn kontra? dolaro.

Ene de tiu kunteksto, en 1993, oni desegnis aron da reguloj por reaktivigi la ekonomion, reintegri ?in en la internacian merkaton kaj atenti la gravajn malekvilibrojn makroekonomiajn, kiuj prezenti?is. La tuto da reguloj estis diskutitaj en la Nacia Asembleo de la Popola Povo.

Inter la plej gravaj decidoj adoptitaj estis la senpunigo pri uzo kaj posedo de dolaroj por la kubanoj; malfermi?o de vendejoj deviz-kolektaj, altigo de eksporta?oj de servoj, kaj aparte, de turismo, iompostioma malfermi?o al fremdaj investoj kaj rajtigo por eniro de monsendoj el eksterlando.

Oni rajtigis la ?efajn eksportantojn reteni parton da devizoj enspezataj, kaj parto de transakcioj inter entreprenoj ekreali?is en usonaj dolaroj, kio, -kune kun stimulo kaj kresko de la eksporta?oj de prioritataj sektoroj por pliigi la eniron da devizoj- ebligis la revigli?on de la ekonomio iom post iom.

Procezo por sanigi la internajn financojn

La direktorino pri ekonomiaj studoj de la Centra Banko de Kubo klarigas ke la dolari?o neniam atingis la tuton de la ekonomio, ?ar la salajroj, la sekureco kaj asisto sociaj, la servoj, normigitaj bazaj produktoj kaj multaj aliaj aran?oj plu efektivi?is en kubaj pesoj.

En 1994 okazis sanigo de la internaj financoj, kio inkluzivis la eliminon de grupo da senpagecoj kaj subvencioj, samkiel la ebleco ?an?i pesojn por dolaroj.

En decembro de tiu jaro naski?as la kuba peso konvertebla (CUC) por la transakcioj en la komerca reto, kiu laboras per devizoj, paralele.

Inter la jaroj 2003 kaj 2004, la nivelo de ekonomia rekuperi?o atingita ebligis la ekretirigon de dolaro en la moncirkulado, unue, en la entreprena sektoro (2003), kie oni eliminis ?in de la komercaj rilatoj inter entreprenoj kaj estis anstata?igita per CUC.

En 2004 ekis la procezo retiri la usonan dolaron en la civitana sektoro kiel pagilo. De tiam, en la komerco de produktoj enlande kunekzistis du naciaj monunuoj, la kuba peso kaj la konvertebla, kaj

tiel stari?is mona dualeco.

En la jaro 2001, surbaze de la gvidlinioj de la VI- kongreso de la komunista partio (PCC), oni decidis fari la monunui?on kiel parto de monordig-procezo de Kubo.

La alia viza?o de la du monunuoj

Fine de la unua jardeko de la XXI-a jarcento, la sociekonomiaj kondi?oj de la lando estis ?an?i?intaj rilate la lastajn jarojn de la anta?a jarcento. La reguloj adoptitaj sukcesis bremsi la tutfalon de la ekonomio kaj komenci?is rekuperi?o popa?a ekde la jaro 1994 mem.

Ian Pedro Carbonell Karrel, specialisto de la ?enerala direkcio de ekonomiaj politikoj de la Centra Banko, klarigis ke la fenomeno de la dualeco havas fonajn problemojn, kiujn oni devas tuj solvi.

Unu el tiuj estas la mona dualeco en si mem, kaj la aliaj estas la kurza dualeco, kiu starigas ?an?okurzojn malsamajn inter la naciaj monunuoj, kaj inter tiuj kaj la eksterlandaj valutoj. Tio kreas deformi?on en la entreprena sektoro kaj en la maniero kiel la lo?antaro interagas kun ?i.

Lige al tiu dualeco, unu el la problemoj bezonantaj pli da atentoj estas la tipo de kurzo?an?o en la entreprena sektoro (de 1 CUP al 1 CUC same al 1 USD), kion ni nomas «supertaksita», kio reprezentas bremsilon por la produktivaj kapacitoj, malstimulas la eksportantojn kaj favoras la importa?ojn.

La specialisto anka? asertas ke, tiu ?i situacio havas konsiderindan sekvon en la funkciado kaj librotena bilanco de la entreprenoj, kaj malfaciligas mezuri la ekonomiajn faktojn kaj la sekvojn de la stimuliloj.

?e la lo?antaro, li aldonas, la malfacila?oj rilatas, ?efe, al la komplikaj procezoj esti?intaj pro la bezono uzi du naciajn monunuojn, kio iom post iom korekti?is per la ebleco uzi amba? monojn en pluraj lokoj.

Ligita al la dualeco anka? okazas ofte malkonekti?o interna inter la prezo pomalgrandaj kaj pograndaj.

Ideala medio por la mono en Kubo

En la Centra Banko de Kubo, Karina Cruz Simón, specialisto de la direkcio pri ekonomiaj studoj, prenas la defion respondi pri kiu estus la ideala medio en Kubo por ke la mono plenumu siajn funkciojn.

Cruz Simón prezentas la «stabilecon» de la nacia mono kiel kerna, pri kio «oni sukcesas garantiante ke la procezoj de monemisio kongruu kun la evoluigo de la ekonomio reala a? produktiva».

Inter la procezoj, kiuj povas bari tiun stabilecon estas la inflacioj, kiuj esti?as kiam ekzistas tro da mono cirkulanta kaj kiam alti?as la prezoj, kio dama?as la akirpovon de la mono kaj ties kredindeco.

Anka? povas provoki mankon (subpremita inflacio), malmankoj da likva mono (deviga ?paro) kaj pli da ?efrolo de la neformalaj merkatoj, kio dama?as la stabilecon kaj la akirpovon de la mono.

Scenejo favora por ke la kuba peso povu plenumi siajn funkciojn kaj sukcesu gardi la makroekonomiajn ekvilibrojn, implicus- argumentas la juna fakulino- monkurzon, kiu proksimigu la oferton kaj mendon da devizoj; la ekzisto de klaraj reguloj pri monemisiado por ke en la ekonomio estu ?usta kvanto da bezonata mono, kaj la disciplino inter enspezoj kaj elspezoj de la registaro (kontrolo de la publika ?uldi?o).

Krome, ?i emfazas, gravas la kunordigo inter la organismoj koncernataj pri la gvido de makroekonomiaj politikoj, samkiel la transiro de administra mastrumo al uzo de financaj instrumentoj por ke prezoj povu doni signojn por pli bona ludado de la konsumantoj, produktantoj kaj la ?enerala planado de la ekonomio.

Same, ?i aldonas la gravecon pri tio ke ekzistu stabila kaj kvalita oferto de produktoj kaj servoj akireblaj en la nacia mono, kaj la bezonon krei kondi?ojn, kiuj stimulu la personojn kaj entreprenojn ?pari kaj akiru kreditojn en la nacia mono.

La ekonomikistino anka? precizigis la gravecon pri kapabli?o de ?iuj envolvitoj en la transformo de tiu ?i ideala medio al la plej reala ebla por Kubo.

---

https://www.radiohc.cu/eo/especiales/exclusivas/232174-monunuigo-en-la-horizonto-de-kubo

Radio Habana Cuba